

El castellà guanya parlants a Catalunya

David Valls Botet

522.300 és el nombre de parlants que ha guanyat el castellà a Catalunya. La major part de la premsa i la mateixa Plataforma per la Llengua¹ —que és l'autora de l'estudi— posaven de titular que el català perdia 300.000 parlants habituals. Per un costat no sé exactament què vol dir que una llengua perd 300.000 parlants habituals: vol dir que els parlants hi són però fan servir menys la llengua que abans? En qualsevol cas no és cap bona notícia. D'altra banda, tornant al començament, el castellà ha augmentat el nombre de parlants substancialment, tenint en compte que a Catalunya —només parla de Catalunya, la notícia— som uns 7 milions i mig d'habitants. Desconec la procedència d'aquests parlants, i segurament molts ja portaven el castellà d'origen, però estic segur que molts altres han après el castellà a Catalunya, ja que aquesta és la llengua amb la qual majoritàriament integrem els nous, és la llengua de cohesió i la més comuna de Catalunya, amb la que mai no hauràs de patir, no ens enganyem. Tanmateix, hi ha moltes excepcions, sí, nous que aprenen primer el català que el castellà, i d'altres que al final també acaben aprenent el català —malgrat els catalans—, però no és la norma.

Si extrapolem la cosa al sector privat, qualsevol empresa que perdi 300.000 clients pren mesures dràstiques, però aquí, passats els dies de la notícia, sembla que no passa res i anar fent.

Si agaféssim un mapa lingüístic dels Països Catalans de fa cent anys o fins i tot força menys, i pintéssim de groc allà on es parlava en català, veuríem que el mapa ens quedaria tot d'aquest color. Però si féssim l'exercici ara mateix, veuríem que acabem confeccionant un formatge ple de forats. Tan ple de forats

que en algunes zones hi ha més forat que formatge —Catalunya del Nord, àrea metropolitana de Barcelona, València i Alacant, entre altres—. A Catalunya la transmissió intergeneracional del català és manté, però el quid de la qüestió és que els qui tenen el català com a llengua familiar i llengua inicial cada cop són més minoria —un 31% de la població aproximadament— i a aquest pas quedarem reduïts a bosses de població aïllades pel territori, com ha passat amb l'irlandès a Irlanda. Per exemple, l'any 1996 en unes 17 comarques de Catalunya més del 90% de la població sabia parlar el català; l'any 2008, havíem baixat de 17 a 11. Quina deu ser la xifra 10 anys després i havent perdut 300 mil parlants?

Curiosament els titulars de Política Lingüística sempre són optimistes, que si el català el sap parlar més d'un 80% d'habitants de Catalunya —saber parlar una llengua no és cap dada rellevant, el que és rellevant és utilitzar-la—, que si les noves tecnologies l'incorporen —bé, el traductor de Google també incorpora llengües mortes com el llatí clàssic—, etc. En qualsevol cas, no vull ser pessimista i

penso que hi som a temps, però mirem quines són les fases principals de la mort d'una llengua, el català ens anirà molt bé, perquè toca totes les variables hagudes i per haver que fan que una llengua desaparegui.

1a fase: es bilingüïtza una comunitat. De moment, tots els catalanoparlants, pel sol fet de ser-ho, ja són també bilingües en castellà, francès o italià. Al cap d'un quant temps comença la interrupció generacional. Això és el que ha passat a la Catalunya del Nord, passa a l'Alguer, ha passat a Alacant, València, Palma, està passant a Castelló i ha passat en una part de la burgesia catalana.

A Catalunya la transmissió intergeneracional del català és manté, però els qui tenen el català com a llengua familiar i llengua inicial cada cop són més minoria.

¹ Dades de l'InformeCAT 2018.

2a fase: decadència de la llengua nativa. Els parlants nadius de la llengua en substitució comencen a tenir més problemes per a expressar-se en la seva llengua nativa que en la d'imposició. Els parlants dubten i es poden sentir incòmodes en la llengua nativa, la qual es va interferint cada cop més de la llengua dominant. Això és el que passa a tots els parlants de català, siguin d'on siguin, sense excepció. Arreu, la gent dubta constantment sobre com s'ha de dir o escriure una cosa.

3a fase: per causa de la decadència de la llengua nativa, aquesta acabar per morir. Ja no es percep com una llengua útil i apta per al dia a dia. És quan queden els darrers parlants, ja envellits. En aquest cas això només s'ha donat a la Catalunya del Nord amb les varietats autòctones de català.

A més, abans ja hem comparat el cas d'Irlanda amb el dels Països Catalans, així que tenim irlandització en algunes zones del territori, però també tenim galleuització, quan diem que tenim un català tan interferit pel castellà que a vegades ja no sabem si algú parla en català o en castellà. I, per acabar, tenim la llatinització, que és quan la llengua es deixa de fer servir en entorns familiars, del dia a dia, col·loquials,

i queda relegada als àmbits cultes o administratius. Hi ha moltes poblacions de l'àrea de Barcelona on els seus ajuntaments fan servir el català, però que s'han quedat sols fent-lo servir, perquè no és la llengua dels habitants de la població en qüestió. També podríem dir que a Andorra hi ha una certa llatinització de la llengua, perquè en molts àmbits és l'administració sola que fa servir el català, però no la gent del carrer.

Malgrat el panorama que he plantejat, el català és una llengua viva i rica. Una llengua d'ús espontani, d'ús familiar i d'ús culte. La llengua encara conserva les seves característiques pròpies en molts indrets.

Malgrat això, el català és una llengua viva i rica. Una llengua d'ús espontani, d'ús familiar i d'ús culte.

Això fa que amb les polítiques lingüístiques adequades —no pas amb les existents— podem capgirar la situació i tornar a una situació d'una certa normalitat i que ens garanteixi poder viure en català sense haver

de patir tot el dia. Però no podem badar, perquè no és una qüestió de veure el got mig ple o mig buit, sinó que el got hauria de ser ple a vessar i no ho és. Cal integrar els nousvinguts en català, i cal que els catalanoparlants deixem de ser bilingües en castellà, francès o italià pel sol fet de ser catalanoparlants —cal trencar aquesta imposició— per a ser bilingües o multilingües en les llengües que nosaltres sobiranament decidim.

